

La Furia

MIMOA ETA INDARRA

CASCANTE EUSKAL HERRIA BADA, ZERGATIK EZ DIRA JOTAK EUSKAL KULTURA?

Ilezko prakak, gerritik oinetaraino, latexa besoetan eta soinean, eta adatsa laranja gori. Horrela aurkeztu du La Furiak bere hirugarren lan luzea: *Ultra*. Horrek guztiak ederki islatzen du rap abeslariaren apustua: dena eman, bere irizpideen arabera.

 DANELE SARRIUGARTE MOCHALES DANI BLANCO / ARGIA CC BY-SA

Ultra kaleratu berri duzu. Zer da disko hau zuretzat?

Badaezpada, gehiago ez balego ere, neure buruari eman nahi izan diodana da. Oro har, bizitza bihar bukatuko balitz bezala jokatzeko ari naiz; maiz adinak ekartzen du jarrera hori, edo gauza potenteen bat gertatu ostean halako txinparta bat sentitzen duzu. Erabaki dut horrela jardun nahi dudala: batzuetan, badirudi bizitza azkengabea balitz bezala bizi garelako, maila globalean halako garrantzirik ez duten gauzekin kezkatuta. Kontua da gozatu nahi dudala, eta neure buruari aukera eman gauzak ondo egiteko. Batzuetan ondoko dakigu zer den kaka lepoino dugula egotea, baina ba al dakigu ongizatean moldatzen? Nik erabaki dut baietz, eta, bestela, ikasi egingo dudala. Niretzat, disko hau izan da nire esku

dagoen guztia egitea, onenak ematea, gogor lan egitea eta gozatzea, bai prozesuaz bai diskoak dakarrenaz, nire parametroen arabera betiere, zeren musikan batzuetan arrakastaren kontzeptuak ez dauka zerikusirik zurekin edo zuri on egiten dizunarekin.

Zure taldea, esaterako, oso garrantzitsua da zuretzat.

Nire taldekoek urteak daramatzate nirekin. Talde handia gara; zuzenekoetan ez dirudi, baina hor gaudenak baino gehiago gara. Orokorrean, nik bilatu dut jendea, eta ondo atera da ia beti. Zergatik? Adibidez, DJak, Valentina, nire etxe azpiko gimnasioan lan egiten zuen, zumbako eskolak ematen zizkidan, eta egun batean esan nuen: “Pertsona hau, energia honekin, bera den guztiarekin,

taldean nahi dut”. Egiaz bera ez da horretan aritzen, beti esaten du ez dela DJa baizik eta La Furiaren DJa, baina nik hori aukeratzen dut. Irudiaren edo modan dagoenaren ke-bonbei kasu egiten badiegu, gurekin zerikusi handiagoa izan dezakeen jende mordoak galtzen dugu bidetik.

Diskoan koska bat estutu duzu musikari dagokionez ere.

Berriro ere jarrera-aldaketa horretatik, gogoko dudana egin dut denbora guztian, funtzionatuko zuen edo ez aintzat hartu gabe. Bost axola. Iruditzen zait amore emateak, kanporantz amore emateak behintzat, baduela halako xarma bat. Bulegoen jokoan sartzen zarenean, beti esaten dizute: “Saia gaitezen ekoizle honekin lan egiten, ondo baitabil”, eta

a ella le gusta
la gasolina

La Furia

CASCANTE, 1983

Rap abeslaria da Nerea Lorón Díaz. Bere hirugarren diskoa kaleratu berri du: *Ultra*. Aipagarriak dira disko hiru kolaborazioak —Aiert, Odei eta Rebeca Lane—. Musika-riaren arabera, hiru pertsona horietan biltzen dira “interseksionalitate horiek guztiak, baita neure azalean bizi ez arren babesten ditudanak, eta neure bide errealekin lotuta daudenak”. Datozen asteetan Portugaleten (hilak 28), Bergaran (martxoak 1), Lizarran (apirilak 5) eta Tolosan (apirilak 6) joko du.

azkenean hor, nahiz eta nik izaera sendoa izan dudana beti, badago zirrikitu bat eta hortik gal zaitezke. Bestalde, sekulako ikuslegoa edo kanpoan oihartzun ikaragarria ez izatea har daiteke porrot gisa edo aukera gisa. Eta niretzat askatasuna da. Ez dakit zer egingo nukeen bi BEC beteko bantitu, baina nola ez den hala, goza dezagun askatasun horretaz. Oihartzun masiborik ez izateak baditu hamaika abantaila, baina arrakastak hainbeste itsutzen gaituenez, ez gara ohartzen.

Jarrera-aldaketa hori zerekin lotuta dago?

Prozesu pertsonal luze batekin zerikusia du: urte asko terapian eta ondo egoteko borrokan. Zeren nire abiapuntua oso gaizki egotea zen. Baina, ez dakit naturalki ala ez, bizitzara naraman bulkada bat dut, oso indartsua. Ez dut zorigaiztokoa izan nahi, eta lan honek hondamendi-une asko dakartza. Uste dut kontu ohikoa dela musikan gabiltzanon artean, eta kanpo-logika guztiz zitalei dagokie; logika horiek heriotzara doaz, ez bizitzara. Eta nola kokatzen naiz ni horren aurrean? Ingurura begiratuta, nire bizitza ederra da: maite dudana jendea ondo dago, urteak daramatzat kantuan, modu batera edo bestera. Zenbat talde daude, apartak, kontzerturik gabe; inork mikrorik aurrean jartzen ez diela? Kontua da, kanpotik, denbora guztian konparatzen gaituztela...

Rosaliarekin.

Ez bazara Rosalia, galtzailea zara. Ez, ba. Eta gero justiziagatik ere bai, egotik ateratzeko, neurri batean egoa ere bada-eta. Beraz, jarrera-aldaketa, lehenik ondo egoteko eta gozatzeko, bizitza hau amaitu egiten baita, eta, bigarrenik, bozgorailu hau baliatu eta uste dudana esateko. Bidezkoa da, bozgorailurik baduzu, ondo erabiltzea.

Hain justu kanta bat eskaini diozu musika-industriaren gaiari: *Han matado al arte* [Artea hil dute].

Buruan bueltaka dabilkit. Beste garaia batzuetan beste diskurtso batzuei buruz kantatu dut, eta iruditzen zait gaur egun oso ondo ordezkatuta daudela beste leku batzuetan. Orainxe bertan feminismoek beste aho batzuetan egon behar dute, ez pertsona zuri eta itxura normatiboko baten ahoan.

Nik neureaz hitz egiten dut, eta orainxe bertan nire bizitzan zer ari da gertatzen gogotik izorratzen nauena eta gainera beste batzuei ere eragiten diena? Bada ikusten ari naizela astazakil dirudunak musika goitik behera gobernatzen arimarik gabe, gusturik gabe eta justizia-izpirik gabe. Eta ez da gauza berria, baina ari naiz ikusten nola ari diren apurtzen gauza mordo bat, aurretik sortutakoak eta sortzeko bidean zirenak, eta Euskal Herriaz ari naiz zehazki. Bat-batean ikusten ditut Petronorrek antolatutako kontzertuak; zer arraio? Urte luzetako lanaren izerdiarekin sortutako ehundura bat kaltetzen ari da.

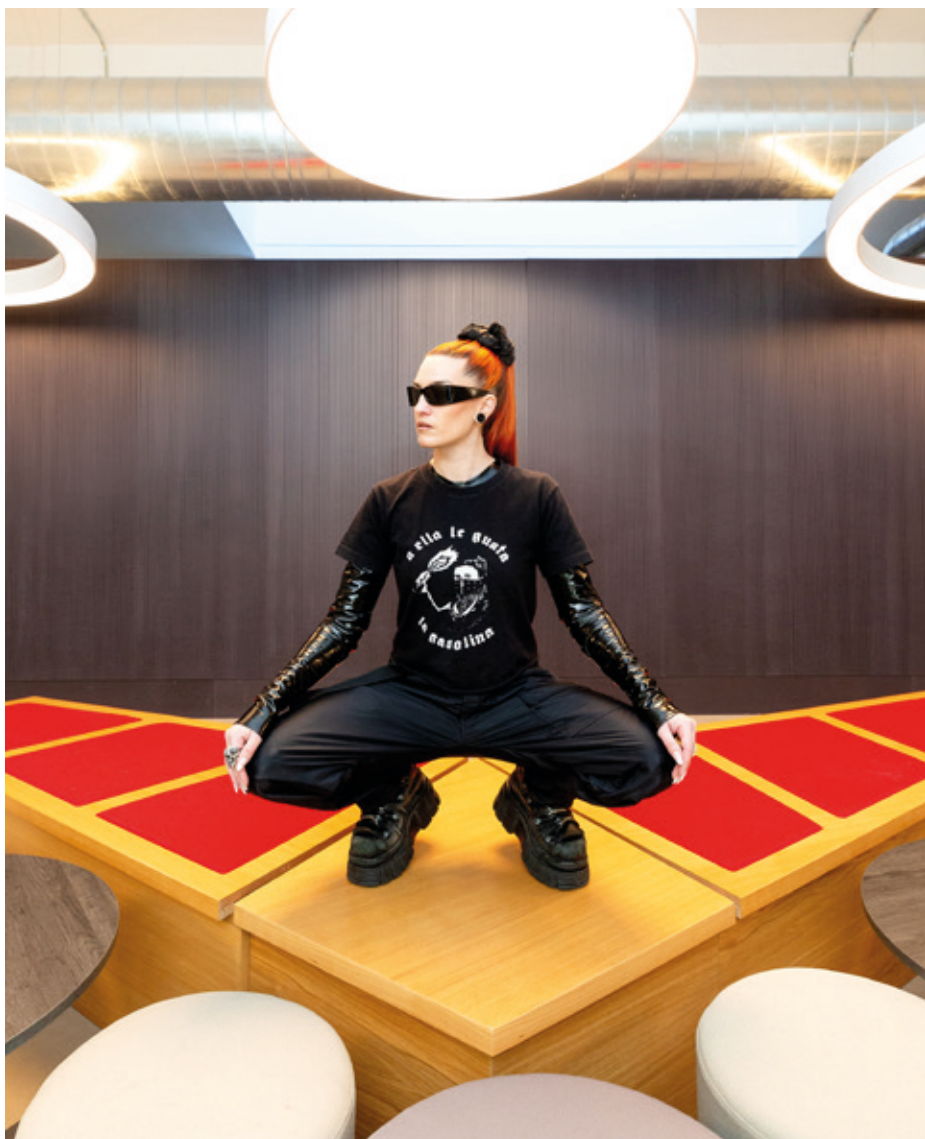
Diskoak dakarren beste aldaketa bat: euskarazko kantuak.

Euskaraz idatzi nuen lehendabiziko gauza aurreko diskoko [*Post Mortem*, 2022] *Ama* kantua zati batzuk izan ziren. Amatasunak eman zidan zilegitasun hori, orduan hasi bainintzen euskaraz gehiago bizitzen eta nire bizitza euskaraz planteatzen beste modu batean. Txikitatik dut harremana euskararekin, eta harreman malkartsua da, ze ni Cascantekoa naiz eta badakigu egoera soziopolitikoak zein den. Neure familian inork ez zuen euskaraz egiten; amonak ez zekien neure izena esaten 1980ko hamarkadan. Baina gurasoek esan zidaten: “Zu euskal herritarra zara”, eta orduz geroztik hementxe nabil, baieztape horri edukia emateko ahaleginetan [barreak].

Nola bizi izan duzu harreman hori?

Batetik, euskara nire bizitzan egon da nire musikan baino askoz lehenago. Niri beldurra ematen dit nola erabiltzen diren borrokak norbere lekua lortzeko, feminismoarekin ikusi baitut nire inguruan. Ez dut epaitzen, baina ihes egiten diot. Ingurukoek esaten zidatenean euskarazko kantak egiteko, beti erantzuten nien: “Ni neu kantak euskaraz idazteko gai ez naizen arte, ez dut halakorik egingo”. Euskara beti egon da nire bizitzan, eta hain modu konplexuan, ezen altxor bat bezala ikusten bainuen, eta ez nekien nola egin.

Ama abestiaren kasuan, Jare jaio zenean –nire umea– kantaren errepika inprobisatzen nuen eta fardelak aldatzean abesten nion. Halako batean pentsatu nuen ederra litzate-

keela abestia grabatzea, berak betirako gorde zezan, eta hor sentitu nuen baietz. Tira, ezer baino lehen pentsatu nuen: ufa, euskaraz egiten dudan lehendabiziko kanta gauza moñoño hau izatea ere. Baina aldi berean nioen: eta zer, egia da barren.

Eta horren ostean, *Ziertzoa*, *Ultra* diskoko lehenengo abestia. Euskaraz izateaz aparte, Erriberako euskal identitateaz dihardu.

Azkenaldian bai aritu naiz gogoeta egiten ea zer esan nahi duen Cascanteko euskal herritar izateak, zeren ohartu naiz Erriberan –neuk bizi izan dudan moduan behintzat– euskal herritar sentitzen ginenok egin duguna izan dela Erriberara ekartzea Euskal Herriaren zentroko kultur kontuak, zeren hori baita euskal herritarra izatea, ezta? Eta

zergatik ez dira euskal kultura jotak edo Virgencita del Romero, Cascante Euskal Herria bada, azken batean?

Gero, egunerokoan, Arrasaten bizita, batzuetan sentitu dut ez nintzela parte. Eta, parkean, emakume saharar batekin egoten naiz –bion haurrak ikaskideak dira–, eta ikusten dut nola hurbiltzen den jendea eta nola aldatzen duen hizkuntza haur arrazializatuarekin. Parkeko haur guztiek euskaraz ikasten dute, zergatik egiten diozu gaztelaniaz arrazializatuari? Sutan jartzen nau horrek, baina, beste behin ere, gorpuzten ez ditudan borrokak edo diskriminazioak ezin ditut bizi, eta, hausnartuz, ohartu nintzen nondik zetorkidan amorru hori:

neure mugatik. Cascanten idatzi nuen *Ziertzoa*. Badirudi literatura eransten diodala, baina erabat erreala da. Tulebraserantz oinez nindoala idatzi nuen, ziertzoak astintzen ninduen bitartean, eta euskaraz idatzi nuen. Amaieran, honela dio abestiak: “Zuek ala gu herriaren alde”. Eta “gu” horretan sartzen dira beste horiek guztiak ere: aurrera goaz. Horixe gara. Kanta bilaketa bat izan da, eta berrespen bat: hona hemen bazter berri bat, eta hau ere biziko dut.

ekoizpenean eta manager-lanetan ere bazabiltza. Mimosaren Bulegoko kidea zara.

Kata Garciak eta biok osatzen dugu Mimosaren aurretik, bada kontu garrantzitsu bat: 2016an bira bat antolatu nion Rebeca Laneri [rap abeslari guatemaldarra] Euskal Herrian. Donostia 2016ren barruan kultura urbanoko proiektu batean lanean aritu nintzen Euskal Herriko kultura urbanoko beste eragile batzuekin. Urtebetez aritu ginen horretan, aurrekontu bat eman ziguten eta jaialdi bat antolatu genuen. Rebeca Lane gonbidatu nuen, itzulera-datarik gabeko bidaia-txartela hartu genion, eta Rebecak hilabete eta erdi pasa zuen nire etxean bizitzen. Berari zegokion guztiaz arduratzen nintzen: kontzertuak antolatu, *mertxana* saldu, bazkaria prestatu. Horren ostean, kontzertuak antolatu dizkiet lagunei: Elvirus, Eddi Circa...; miragarriak iruditzen zaizkidan horiek guztiei. Saiatzen naiz kontzertuen edo lantegien bidez lortu ditudan espazioak haiei ere zabaltzen. Barrutik sortzen zait.

Esaten zidatenean euskarazko kantuak egiteko beti erantzuten nien: ‘Ni neu kantuak euskaraz idazteko gai ez naizen arte, ez dut egingo’

Eta nolatan elkartu zinen Katarekin?

Unibertsitatean ezagutu genuen elkar, gizarte-izekuntza ikasi genuen biok, eta behin batean BIMEn topo egin genuen hitzaldi batean. Testu-guru horretan, biok argi ikusi genuen zerbait egin beharra zegoela. Mimosaren proiektu gisa, mugagabeki zaila da eusten, bere burua berrasmatzen du behin eta berriz. Kata eta biok oso sutsuak gara, eta zailtasunak izan ditugu harremanean ere; horri buruz ere hitz egin beharra dago: prekaritatean dena da zailagoa, eta biok gara amak, eta bisexual eroak, eta prekarioak, baina beste alde batetik ederki konpontzen gara. Bestalde, zailtasunak izaten dira

gurekin lan egiten duten pertsonekin, hori barra-barra gertatzen da bulegoen eta artisten artean, eta horri buruz ere gutxi hitz egiten da. Harreman konplexuak dira oso: maitemintze erromantiko erabatekoak hasieran eta dibortzio erdiragarriak amaieran.

Amodio erromantikoan bezalaxe.

Erabat. Orduan, Katak eta biok esaten genuen: “Nola egingo dugu beste modu batera? Nola egiten dira harreman hauek?”. Bulego askotan, dirua dakartelako sostengatzen dira proiektuak, artista horiengan benetan sinetsi ala ez. Guk, berriz, barrenak astintzen dizkiguten proiektuekin soilik lan egiten dugu, nahiz eta beharbada ez dakarten diru asko, edo momentuz behintzat ez, edo auskalo, baina marjinari buruz ere hitz egiten dugu, eta horrek desadostasunak sortzen ditu. Beti sortuko dira desadostasunak, baina gure apustua da gauzei buruz hitz egitea, mahai gainean jartzea, berresanahitzea, berrantolatzea. Ikasi dugunaren arabera, manager izateak berekin dakar gauzak kentzea, gauzak jartzea, ikastea; eta ez gara harroputz jartzen, esanez “guk beste modu batean egingo dugu”. Batzuetan ezin da.

Nire kasuan, oso Furia eta oso Mimosa sentitzen naiz, neure ezaugarri funtsezkoenak dira. Mimo gorena eta erabatekoa naiz, neure bizitzan behar dut, bestela hil egiten bainaiz, eta gero banaiz, orobat, jenio txar utsiezina. Furia kanporantz, eta Mimosa barrurantz, gutarrentzat. Eta horretan gabilta.

Etorkizunera begira, zein dira zure asmoak?

Hasieran esaten nizun moduan, gauzak noiznahi amaitu daitezkeelako jarrera horri utsiko diot, daukadan horretan egoteko, ez daukadanari errepara-

tu beharrean: uste dut zintzoa dela ikus-entzuleekiko ere bai. Jendearekin topo egin nahi dut, eman eta hartu nahi dut. La Furiari dagokionez, datorrenaz gozatu nahi dut, lanean segi, eta musikaren enplegu-ikuspegitik alden-du, ahal den neurrian. Hau da, Santanderreko kolektibo kuir batek deitzen baldin badit

—duela gutxi gertatu zait— beren urteurrenean kantatu dezadan taberna batean, baina ez badaukate baliabiderik ni talde osoarekin joan nadin, formula bat bilatu dut dena egin ahal izateko. Zentzua ematen didan guztia egin ahal izateko. Ez dut hegorik moztuko inon, horixe bainaiz; ahal bezain aske izan nahi dut.

Ez da erronka makala.

Ez, oso zaila da, baina badakizu zerk

ematen didan hauspoa? Neure baitan egoteak; zeure baitatik kanpoan zaudenean, horrek sortzen du larridura. Adibidez, ez dakit zer jaialditan jo nahi baldin badut, horretarako haiek ohartu behar dute neure proiektuak merezi duela. Eta hori ez dago nire esku, beraz askatu egiten dut. Etortzen bada, bikain, baina neure esku dagoena da ezetz esan nahi ez didan gauzei uko egin behar ez izatea, soilik ez dagoelako dirurik, eta neure patrikatik ordaindu behar izatea. Nahi dut La Furia jasangarria izatea, eta denbora-tarte laburrean lortu dut, birkokatzea baita gakoa. Eta, Mimosarekin, ba gauza bera: mugitzeko beldurrik gabe. Desazkundera behar dugula, ba goazen; buelta bat eman behar diogula, ba eman diezaiogun. Azken batean, lokatzetik gatoz. ●

“**Bat-batean ikusten ditut Petronorrek antolatutako kontzertuak; zer arraio?”**”

bertako
igogailuak | ascensores

-rekin BAI!

OROTARIKO ZERBITZUA
100€-tik/hileko

- Baietz mantentze-lan profesionalari
- Baietz benetako 24/7/365 zerbitzuari
- Baietz aurrezteari mantentze fakturan
- Baietz bertako hornitzaileei

GIPUZKOA
943 903 450

BIZKAIA
946 523 935

ARABA
945 712 822

NAFARROA
848 870 917

www.bertako.eus